

Partienes kulturprogrammer 2017-2021 – noen utdrag

Innhold

Arbeiderpartiet.....	2
Fremskrittspartiet.....	4
Høyre	6
Kristelig Folkeparti.....	8
Miljøpartiet De Grønne	10
Rødt	12
Senterpartiet	15
Sosialistisk Venstreparti	18
Venstre	21

Arbeiderpartiet

Kultur

Norge skal være en ledende kulturnasjon som legger vekt på kultur i alle deler av samfunnslivet. For mange ekskluderes fra kulturtilbud. Vi vil øke mangfoldet, både på scenen og blant publikum. Vi vil bygge ned terskler for deltakelse og gi flere smakebiter på det brede kulturlivet i alle kommuner og fylker.

Arbeiderpartiet vil:

- Ha en mangfoldig og inkluderende kulturpolitikk
- At alle som vil skal ha mulighet til å skape uttrykk og få inntrykk
- At alle må få tilgang til kulturtilbud, enten som utøvere, organisatorer eller tilskuere
- Gjennomføre et nytt kulturløft, der kulturens andel av statsbudsjettet igjen gradvis skal økes til 1 prosent. Veksten på statsbudsjettet skal komme hele landet til gode
- Bidra til at bibliotekene blir sterkere og åpnere møteplasser
- Innføre en ny og balansert åndsverkslov i tråd med den digitale utviklingen, slik at opphavsmenn og -kvinner er sikret inntekter fra og respekt for kunst og kultur som de har produsert
- Jobbe for gode rammevilkår som sikrer arbeidet med kvensk språk og kultur

Det nye kulturløftet

For Arbeiderpartiet er kunst og kultur helt grunnleggende for å skape gode liv og et godt samfunn. Kultur er ikke bare gode opplevelser som gir oss etterlengtede pusterom i en krevende hverdag. Kultur åpner nye perspektiver, får oss til å tenke nye tanker, se nye sammenhenger og se verden med nye øyne. Kulturen skaper ny forståelse, bryter ned barrierer og skaper nye og sterkere fellesskap.

Det nye kulturløftet er en konkret plan for hva Arbeiderpartiet vil gjøre på kulturfeltet de neste årene. Kulturpolitikken skal igjen være i toppsjiktet politisk og økonomisk. Arbeiderpartiet vil at ambisjonene for kulturlivet skal heves, og tersklene for deltakelse skal senkes. Sentralt står målet om å trappe opp kulturens andel av statsbudsjettet til 1 prosent. Styrkingen skal komme hele landet til gode og sørge for at alle skal få muligheten til å oppleve kultur.

Arbeiderpartiets viktigste mål med kulturløftet:

- Alle skal kunne delta i og oppleve kultur, uavhengig av bosted, bakgrunn, funksjonsnivå, kjønn, alder og økonomi.
- Kunstneres levekår skal styrkes, både gjennom økt offentlig støtte og gjennom å satse på kultur som næring.
- Kulturpolitikken skal bidra til å løfte Norge internasjonalt.
- Ytringsfrihet og meningsmangfold skal styrkes. Den norske kulturarven skal holdes i hevd, formidles og videreutvikles.
- Kulturpolitikken skal legge til rette for mangfold og likestilling i kultursektoren.
- Det frivillige kulturlivet skal styrkes og ha gode økonomiske rammebetingelser.

Ekskludering

For mange ekskluderes fra kulturtilbud. Vi vil øke mangfoldet, både på scenen og blant publikum. Vi vil bygge ned terskler for deltakelse og gi flere smakebiter på det brede kulturlivet i alle kommuner og fylker.

Et nytt Kulturløftet skal gi oss kulturløft i alle fylker og kommuner i hele landet. Slik kan flere kunstnere og kulturarbeidere få et arbeid å leve av, flere av morgendagens talenter få sjanser til å lykkes, og Norges tiltrekningskraft internasjonalt styrkes.

Næring og naturressurser

Arbeiderpartiet vil:

- Knytte tettere bånd mellom kulturliv, matprodusenter og reiseliv gjennom kompetanseutvikling, markedsføring og samarbeid om destinasjoner

Folk og samfunn

Kulturen er med på å bryte ned barrierer og skaper nye og sterkere fellesskap. Både norsk og samisk språk og de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romanes og romani som Norge har ansvar for, utgjør rammen for kulturuttrykk innenfor dette fellesskapet.

Arbeiderpartiet vil:

- Styrke museene og gjøre dem gratis for alle under 18 år
- Ta vare på den norske kulturarven gjennom å digitalisere kulturhistorien, bevare og formidle lokalhistorie og person- og slektshistorie og sikre grunnlaget for folkemusikk, folkedans, kirkemusikk og håndverkstradisjonene våre.
- Løfte samisk kultur, film, musikk og håndverkstradisjon, blant annet ved å øke bevilgningen til formålet
- Føre en aktiv språkpolitikk som gjør at norsk eller samisk forblir det foretrukne språket i alle deler av norsk samfunnsliv. Nynorsken skal sikres gode utviklingsmuligheter
- Ivareta våre forpliktelser overfor våre nasjonale minoriteter og arbeide for at disse gruppene får videreutvikle sin identitet, kulturhistorie og sitt språk i Norge
- Jobbe for gode rammevilkår som sikrer arbeidet med kvensk språk og kultur

Fremskrittspartiet

Kultur og idrett

Fremskrittspartiet ønsker et levende kulturliv basert på personlig engasjement og frivillighet, fritt for politisk styring. Kulturpolitikken bygger på prinsippene om ytringsfrihet og toleranse. Kulturlivet fungerer best uten politisk styring og kontroll. FrP vil derfor at kulturutvikling skal skje mest mulig uavhengig av offentlig finansiering og inngripen.

Der det offentlige bruker penger på kulturtiltak, er det viktig at pengene kommer folk flest til gode. Midler rettet mot barn og ungdom må prioriteres.

Kultur er et vidt begrep som omfatter alt som kjennetegner nasjonen og folket. Den norske kulturen er resultatet av de valg og verdier man har samlet seg om, åndelige og materielle. Det er en viktig oppgave å verne om vår norske kulturarv.

Vår felles kulturarv

Den norske kulturarven representerer store verdier og er med på å gi nasjonen og innbyggerne identitet og fellesskapsfølelse. Vår felles kulturarv er representert gjennom kulturminner, eiendommer, bygninger, musikk, kunst, litteratur og språk. Hoveddelen av vår felles kulturarv forvaltes av private eiere. Deres positive innsats er av største betydning for fremtidig vern. Når staten krever undersøkelser for å lete etter kulturminner, må staten også bære kostnaden. I de tilfellene der staten freder private eller offentlige kulturminner, skal staten også bære kostnaden ved dette. Det settes av egne bevilgninger til riksantikvarens budsjettposter for å ivareta vedlikehold av kulturminner. Vi trenger også ordninger som sikrer finansiering av de bygg og steder det offentlige betrakter som kulturminner.

Eiere av fredede hus og anlegg har høyere forsikringskostnader. Dette bør kompenseres av staten, fordi det er staten som pålegger eierne å gjenreise bygget ved brann eller skade.

Det offentlige må også i større grad sikre gjenstander og private samlinger som en del av vår viktige kulturarv. Det er viktig å ivareta norsk kultur og kulturarv. Integrasjon av uttrykk fra andre kulturer bør foregå i et naturlig tempo og bør ikke være en offentlig oppgave. Norsk kultur lever i naturlig samspill med andre kulturer og trenger derfor ikke politisk vedtatte stimuli for å ta til seg nye impulser – de blir best tatt imot når de ikke blir forsert inn.

Fremskrittspartiet vil:

- at der hvor staten freder privat eiendom, skal det gis kompensasjon
- at kulturminnesaker underlegges politisk behandling
- at det økonomiske ansvaret for håndtering av fortidsminner pålegges staten

Arkiv, bibliotek og museer

Arkiv, bibliotek og museer er viktige kilder til kunnskap. I et kunnskapssamfunn som vårt er tilgang på informasjon av avgjørende betydning, og offentlige samlinger har gjennom mange år vært viktige bidragsyttere. I dagens samfunn hvor Internett er i ferd med å bli den dominerende kunnskapsbase, er det viktig at samlingene har evne til å omstille seg.

Fremskrittspartiet vil:

- at institusjonene skal kommunisere med folk og låne ut innhold over Internett samt ta i bruk flere distribusjonsmåter
- organisere museer og kulturminnevernet under ett og samme departement

Samisk kultur

Det er viktig og berikende for Norge å opprettholde samisk språk, kultur og samfunnsliv i de områder hvor samene tradisjonelt har vært bosatt, og hvor de har hatt sitt virke. Arbeidet med å sikre dette bør gjøres gjennom ordinære folkevalgte organer, eller organer med utspring fra disse, samt på frivillig basis. Det offentlige har et ansvar for å bidra til å holde samisk språk og kultur, samt samisk samfunnsliv i hevd.

Frivillighet

Fremskrittspartiet vil:

- stimulere til fortsatt frivillig innsats
- sikre at merverdiavgift på frivillig arbeid refunderes eller kompenseres

Kulturelle opplevelser

Enkelte nasjonale og regionale institusjoner er viktige for landets identitet og bør som sådan holdes i hevd, uavhengig av hvilken aktivitet som til enhver tid foregår i bygningene. Disse institusjonene bør derfor gjøres mer uavhengig av svingningene i kulturtilbudet. Kultur og idrett kan være et av de viktigste verktøy for å bidra til god integrering.

Fremskrittspartiet vil:

- at kulturinstitusjoner i størst mulig grad vekker engasjement og bidrar til større egenfinansiering
- at offentlig støtte bør komme folk flest til gode og gi et størst mulig publikum
- opprettholde støtte til vedlikehold og investeringer for enkelte nasjonale og regionale kulturinstitusjoner
- forenkle reglene for selvstendig næringsdrivende kunstnere

Høyre

Kultur, idrett og mangfold

Høyre ønsker et inkluderende og mangfoldig kultur- og idrettsliv. Kultur, idrett og frivillig deltagelse beriker menneskers liv. Kunst og kultur forankrer oss i vår felles historie, utfordrer oss og åpner opp for det ukjente. Høyre ønsker et kulturliv preget av nyskaping, kvalitet og talentutvikling. Høyres hovedmål er sterke kulturinstitusjoner, økt mangfold av aktører og god talentutvikling. Den norske kulturarven må sikres.

Norsk kulturarv og språk

Høyre vil sikre norsk kulturarv og kunnskap om norske håndverkstradisjoner. Kunnskap om egen kultur gir trygghet og gode forutsetninger for å møte dagens mangfold av impulser utenfra på en sjenerøs og konstruktiv måte. Kulturarv handler om vern, bevisstgjøring og om at arven brukes i ny virksomhet. Høyre mener kulturarven ivaretas best gjennom bruk og forvaltning. Kunnskap skjøttes også best gjennom bruk, spesielt håndbåren kunnskap om folkekulturen og håndverkstradisjonene. Høyre mener håndverkets status må økes. Vår evne til samfunnsdeltagelse er særlig knyttet til språket. God språkrøkt er derfor ikke bare en kulturpolitisk målsetning, men også en forutsetning for vår deltagelse i demokratiet. Både kulturlandskap og kulturminner har allerede gitt grobunn for det moderne reiselivet, som i større grad enn før er basert på natur- og kulturopplevelser. Vi må sikre at reiselivet fortsetter å vokse som næring, både internasjonalt og i Norge. Reiselivsnæringen er en viktig sysselsettingsnæring, med mange små og mellomstore bedrifter.

Høyre vil:

- Sikre at vi fortsatt har to levende norske skriftspråk, og opprettholde normeringen av begge målformene.
- Styrke det nordiske språksamarbeidet.
- Sikre produksjonen av norsk skjønn- og faglitteratur gjennom innkjøpsordningen.
- Sikre at norsk kulturarv ivaretas og sørge for aktiv overlevering av folkemusikk, folkedans og håndverk, spesielt små og verneverdige fag.
- Innføre en kompensasjonsordning for antikvariske merkostnader knyttet til restaurering av fredede bygninger i privat eie, samt dekning av kostnader knyttet til pålagt arkeologisk arbeid med fornminner.
- Stimulere til vern gjennom aktiv bruk av kulturarven.
- Gi de praktiske håndverksferdighetene større plass i grunnskolen.
- Legge til rette for nasjonale videregående opplæringstilbud i fag med få utøvere.
- Samkjøre det departementale ansvaret for kulturminnevern.
- Styrke museenes evne til å ta vare på og gjøre vår nasjonale kulturarv mer tilgjengelig.
- Vurdere om språknormeringen for bokmål og nynorsk skal flyttes ut av Språkrådet.
- Forenkle og redusere søknadsbyråkratiet i kultursektoren.
- Satse på det frie feltet ved å opprettholde og videreutvikle et sterkt Norsk kulturråd, med enkle og effektive søknadsordninger.
- Ivareta opphavsrettighetene til åndsverk for å sikre et marked for kulturell produksjon og distribusjon.

- Legge om kunstnerstipendordningene med sikte på større fleksibilitet for frilanskunstnere og kulturarbeidere.
- Beholde innkjøpsordningen for litteratur, men gi folkebibliotekene større innkjøpsfrihet.
- At Sametinget skal ha en tydelig rolle i arbeidet for samisk språk, kultur og historie.
- Legge til rette for at attraksjoner og aktiviteter er tilgjengelige hele året, når det er mulig, og styrke Norge som helårs reisemål.

Kristelig Folkeparti

Mangfoldig kulturliv

Kunst og kultur er en viktig del av kristendemokratiets felleskapstanke. KrF legger kunstens og kulturens egenverdi til grunn for prinsipiell og praktisk politikk. KrF vil føre en kulturpolitikk som både bevarer og fornyer, viderefører verdier og tradisjoner. Mennesker har både materielle grunnleggende behov og immaterielle behov som åndelige mennesker. Kunst og kultur kan fylle en viktig del av disse, derfor er en god kulturforvaltning viktig.

KrF vil føre en kulturpolitikk der kunsten og kulturen ikke tas for gitt, men der den aktivt stimuleres og verdsettes for sin egenverdi.

KrF vil ta vare på kulturens formidling, vern og videreføring av materiell og immateriell kulturarv. For KrF er det viktig at kunsten får utvikles på egne premisser og at den ikke styres fra det offentlige. Den har en egenverdi. Det offentlige skal legge til rette for at kunsten og kulturen kan utfordre, fornye og bevare.

Kunstnerisk og kulturarvsvirksomhet er også en samfunnsbyggende kraft. Den gir grunnlag for demokrati og for sosiale fellesskap og for økonomisk verdiskaping gjennom kultur som næring.

Kulturvirksomheter fremmer demokratiet ved å gi møteplasser for offentlig samtale, ved å bidra til oppfyllelse av ytrings- og informasjonsfriheten i samfunnet, ved å bidra til dannelse, ved å skape meninger som utfordrer til holdninger, ved at de har en siviliserende virkning og ved å bidra til «uenighetsfellesskapet».

Kulturelt mangfold er blitt et mer fremtredende trekk ved det norske samfunnet. KrF vil arbeide for at dette bedre skal gjenspeiles i kulturlivet. KrF vil arbeide for en satsing på synliggjøring av samisk språk, samisk kultur og samiske institusjoner som er viktig for å bekrefte og støtte samisk identitet og tilstedeværelse. Det er et mål for KrF å bygge opp under mangfoldet i det samiske samfunnet, og bidra til at ulike samiske interesser støttes og får en direkte mulighet til medvirkning og påvirkning. Samepolitikken krever oppfølging på kommunalt, fylkeskommunalt og nasjonalt nivå.

Kristelig Folkeparti vil:

- sikre kunstnerisk frihet fra politisk styring og et mangfoldig kulturliv.
- ha et lokalt kulturløft med satsing på folkebibliotek, skolebibliotek, kulturskoler og frivillig kulturaktivitet.
- styrke kulturskolene som et tilbud til alle som ønsker det, og øke midlene til pedagogisk utvikling.
- innføre en lokal dirigentstøtteordning.
- sikre det frivillige kulturlivet gjennom en systematisk budsjettøkning som sikrer frivilligheten en større andel av tilskuddene til utøvelse, utvikling og opplæring.
- sikre formidlingen av kulturuttrykk som ikke har et kommersielt potensial.
- verne opphavsretten.

- doble tildelingsrammen til Norsk Kulturminnefond.
- ha en betydelig økning av Riksantikvarens tilskuddsmidler.
- etablere bedre støtteordninger for vedlikehold av vernede private bygg og innføre endringer i skattesystemet som er til fordel for private eiere av fredede og bevaringsregulerte kulturminner.
- styrke finansieringsordningene for å ta vare på kirkebyggene, og at staten skal overta vedlikeholdsansvaret for alle middelalderkirker.
- at staten må ta kostnadene ved kartlegging/utgraving av fornminner.
- verne og styrke norsk språk generelt og nynorsk skriftkultur spesielt.
- øke satsingen på kulturbasert næringsutvikling.
- at Kirkerådet skal få støtte til sin kultursatsing.
- ivareta den kristne kulturarven i møte med skole, samfunnsliv, næringsliv, sosiale tjenester og lovverk.
- føre en politikk på spill- og lotteriområdet som hindrer spilleavhengighet.
- styrke og videreutvikle tilbud som fører kulturuttrykk ut der folk er, som «Den kulturelle skolesekken» og «Den kulturelle spaserstokken».
- styrke og videreutvikle ordninger som gir økt kvalitet og aktivitet i kor og vokalensembler.
- styrke de profesjonelle kunst- og kulturinstitusjonene.
- utvikle et nytt profesjonelt kor som skal ha institusjonelle forutsetninger til å drive stabil kunstnerisk virksomhet på linje med de profesjonelle orkestrene.
- øke tilskuddet til det frie scenekunstheltet.
- gjennomgå kunstnerstipendene og øke tilskuddene der det viser seg gunstig.
- sikre statlig støtte til de regionale kompetansesentrene for rytmisk musikk.
- bidra til et mangfoldig litteraturtilbud gjennom å sikre videreføring av fastprisordningen for salg av bøker.
- avvikle det avgiftsmessige skillet mellom papirbøker og e-bøker og innføre merverdiavgiftsfritak også på e-bøker.
- legge til rette for at Internasjonalt Samisk Filminstitutt får laget flere samiske spillefilmer og TV serier.

Miljøpartiet De Grønne

Forskning og høyere utdanning

De Grønne vil satse på forskning som bidrar til det grønne skiftet og gjør samfunnet vårt varmere, klokere og bærekraftig. Forskning og kunnskap skaper et viktig grunnlag for kvaliteten på velferd, offentlige tjenester og omstilling i næringslivet. En aktiv forskningspolitikk sikrer også god forvaltning av kulturarven, opprettholdelse av det sosiale fellesskapet og samfunnssolidariteten. De Grønne vil sikre gode, langsiktige rammer for forskningen slik at kunnskapen forvaltes effektivt og godt, og kan formidles videre fra forskerne.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Styrke friheten til universiteter og høyskoler ved å øke grunnbevilgningen og utjevne forskjeller i finansieringsordningen.
- Øke grunnbevilgningen for instituttsektoren.
- Endre finansieringsmodellen for universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter for å stimulere til økt samarbeid.
- Sikre langsiktig og forutsigbar finansiering av forskningsmiljøer.
- Fremme økt bruk av rammeavtaler til forskning for offentlig sektor.
- Sikre at anonymiserte data og publikasjoner fra offentlig finansierte institusjoner er allment tilgjengelige.
- Belønne formidlingsaktiviteter utover publisering som tilgjengeliggjør forskning til befolkningen, ved å revidere tellekantsystemet (publiseringsindikatoren).
- Satse mer på forskning og utvikling innen kunst- og kulturfeltet.

Les mer om De Grønnes satsinger på forskning i "Forskning, innovasjon og teknologi"

Kultur

Kulturarven vår har egenverdi som kilde til kunnskap og opplevelser. I det grønne skiftet bidrar kulturarven til grønne arbeidsplasser som styrker samfunnet vårt. Kulturarv er en lite utnyttet ressurs i mange sammenhenger. Økende interesse for lokalt produsert mat og drikke viser hvilket potensial kulturarven har for bærekraftig næringsutvikling.

Lokalsamfunn må gis vilkår for å utvikle sin kulturelle egenart. Kultur må verdsettes og sikres finansiering, utdannings- og arbeidsmuligheter i byer og i distriktene. Norske minoriteters språk og kulturutøvelse må sikres gjennom særskilte tiltak. Norsk kultur er også nærhet til naturen og opplevelser i friluftsliv, idrett og frivillighet. De Grønnes kulturpolitikk vil støtte en kultur som er ulik for hver enkelt av oss og i stadig endring.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Styrke allmenntilbudet for kulturopplevelser, ved å øke bevilgning til Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken.

- Sikre gode og forutsigbare støtteordninger for kunstnere, kunstnerorganisasjoner og institusjoner innenfor alle kulturfelt, spesielt til det frie feltet.
- Utrede løsninger for å sikre inntekt for rettighetshavere i de digitaliserte bransjene.
- Styrke folkebibliotekene som samlingssted for kulturelle aktiviteter og utlån av kulturprodukter ved å gjennomføre et nasjonalt bibliotekløft.
- Arbeide for en åndsverkslovgivning som er tilpasset dagens digitale samfunn og er enklere å forstå for enkeltindivider og skapere.
- Redusere opphavsrettens vernetid.
- Sikre en helhetlig forvaltning av Norges kulturarv og samle ansvaret for både materielle og immaterielle kulturminner i samme departement.
- Etablere et nasjonalt register over Norges immaterielle kulturarv, som håndverk, folkemusikk, folkedans og andre tradisjonelle kulturuttrykk
- Styrke arbeidet med å digitalisere museers samlinger, under frie lisenser
- Etablere et program hos Innovasjon Norge rettet mot verdiskaping ved bruk av kulturarv
- Støtte opprettelsen av Skogfinsk Museum
- Styrke og videreutvikle Vadsø Museum til et nasjonalt museum for kvener
- Bevare truede immaterielle uttrykk, som tradisjonell sang, dans og håndverk, gjennom garantilønn for utøvere
- Gjennomføre et nasjonalt kartleggings- og karakteriseringsprogram for kulturminner, tilsvarende det som er gjort for vannressurser i landet

Les mer om De Grønnes tiltak for gode vilkår for frivilligheten i kapitlet "Sivilsamfunn og frivillighet".

Rødt

Kultur, idrett og media

Kultur er et offentlig ansvar. Viktig kunst- og kulturhistorie går i dag tapt eller forfaller på grunn av manglende statlig støtte. Arkeologiske kulturminner ødelegges fordi grunneieren ikke har råd til å påkoste vern eller utgraving. Rødt mener det er viktig å bevare og formidle kunnskap om vår felles kulturarv og kulturminner, enten de finnes som anlegg og bygninger, som kulturlandskap, eller som gjenstander i arkiver eller museer. Denne arven er vår felles eiendom.

Rødt ønsker et rikt og variert kulturliv, der ulike kunstarter, stilretninger og kulturer med både profesjonelle utøvere og et bredt folkelig kulturliv blir stimulert. Gjennom offentlig støtte må man satse mer på kultur gjennom rimelig utleie av lokaler til kulturaktivitet, støtte til profesjonelles og amatørers aktivitet, og ved subsidiering av priser. Kunstner- og forfatterorganisasjonene krav til økt bruk og vederlag må innfris. Kulturminner må kartlegges og vedlikeholdes. Nynorsk, det rusfrie kulturtilbudet og det frivillige studiearbeidet må styrkes.

Rødt mener at kommersialisering av kultur bidrar til å svekke de kulturformene som ikke har størst publikum. Kulturformer uten et kommersielt potensial må synliggjøres bl. a. ved at Norsk Kulturråd i langt større grad enn i dag gir støtte til kulturuttrykk tilknyttet minoriteter, ungdom og andre grupper. Kommunal kinodrift og norsk filmproduksjon må styrkes.

Rødt vil styrke den offentlige støtten av kulturen ved å arbeide for å:

22.2 Bevare kulturarven

- a. Økt statlig andel av arkeologiske utgravninger for små og mellomstore grunneiere og tiltakshavere.
- b. Styrking av arkiver og museer som bevarer lokalhistorie, kvinne- og arbeiderkultur, industri- og urfolkshistorie, så vel som nasjonale og nye minoriteters kulturhistorie.
- c. Økt digital arkivering av alle typer digitale uttrykk.
- d. Alle folkebibliotek i Norge skal gi samme tilgang til digitale tjenester til sine brukere. Det må på plass en statlig innkjøpsordning for e-bøker til fordeling blant alle folkebibliotek. Denne ordningen skal også omfatte lydbøker. Det må finnes allmenne støtteordninger for digitalisering av lokalhistorisk materiale og for oppgradering av systemer slik at automatisert utlån/innlevering og digital administrasjon av utlån kan være tilgjengelig over hele landet.
- e. Alle folkebiblioteker og filialer i Norge skal tilby gratis tilgang til internett og datamaskiner med relevant programvare for sine brukere. Det bør være en nasjonal minimumsstandard for IT til publikum for å sikre at også små filialer i distriktene gir et godt tilbud. Denne standarden må følges opp med statlige øremerkede midler for å hindre at området blir en salderingspost i kommuneøkonomien.

22.3 Kulturpolitikken må avspeile den flerkulturelle virkeligheten

- a. Øremerka midler til økt satsing på nye og uavhengige kulturuttrykk.
- b. Økt andel av norsk, samisk og kvensk folkekultur, romanikultur og innvandrerkultur i mediene.

Høyere utdanning og forskning

Lik rett til utdanning, fri forskning og autonome utdannings- og forskningsinstitusjoner bidrar til mer demokratiske samfunn og utjevner forskjeller mellom folk. I dag er det en skeiv rekruttering til høyere utdanning, både når det gjelder kjønn, etnisk bakgrunn, klasse og geografi.

Rødt vil:

4.2 Økt offentlig støtte til utdanning og forskning

a. Økte grunnbevilgninger til høyskoler, universiteter og offentlige forskningsinstitusjoner.

Grunnbevilgningene skal være på et nivå som lar institusjonene drive egne forskningsprosjekter i tillegg til daglig drift.

b. Endring av finansieringssystemet slik at universiteter og høyskoler ikke konkurrerer økonomisk.

c. At offentlig finansiert forskning er tilgjengelig for alle, og ikke avhengig av abonnemeter på tidsskrifter eller kjøp av artikler.

4.3 En høyere utdanning som er demokratisk styrt og til det beste for samfunnet

h. At offentlig finansiert forskning i størst mulig grad skal publiseres med åpen tilgang (Open Access).

Urfolkspolitikk

Den norske staten er bygd på territoriet til to folk, det samiske og det norske. Dette må gjennomsyre arbeidet på alle plan i stat, fylke og kommuner, slik at samiske nasjonale, kulturelle og territorielle interesser blir vurdert i all samfunnsplanlegging der det er relevant, både innenfor næringsutvikling, miljøvern, helse og utdanning og andre.

Rødt vil:

18.1 Støtte samenes kamp for kontroll over naturressursene i egne områder og for selvråderett over utviklinga av egen kultur, språk og utdanning

a. Forslaget til nordisk samekonvensjon som nå foreligger, må endres til å inkludere samiske rettigheter til naturressursene.

b. Arbeide for at samene skal ha fast representasjon i Nordisk råd og kunne delta i parlamentarisk arbeid over landegrensene på Nordkalotten og at konsultasjonsretten til samene som urfolk i saker som gjelder dem må overholdes.

f. Rødt vil jobbe for at det etableres flere samiske språksentre.

18.4 Støtte til kvensk språk og kultur

a. Vi går inn for at også kvenene får sitt fond som erstatning for fornorskingspolitikken, og at det blir gitt tilstrekkelige statlige tilskudd til revitalisering av kvensk språk og kultur, blant annet kvensk ukeavis og radioprogram på kvensk, samt kvensk forskning og museumsvirksomhet.

b. Det må satses på utdanning av lærere i kvensk språk. Det må bli mulig å velge kvensk som fag i flere områder, blant annet i Oslo. Det kvenske barnehagetilbudet må videreutvikles der det er grunnlag for det.

Senterpartiet

Urfolk og nasjonale minoriteter

Det norske fellesskapet er mangfoldig. Vårt urfolk, samene, og våre nasjonale minoriteter, kvener/norskfinner, skogfinner, jøder, rom (sigøynere) og romanifolk/tatere, skal alle kunne ta vare på og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt næringsliv og sitt samfunnsliv. Senterpartiet vil at Sametinget skal ha et hovedansvar for å utvikle samisk språk, kultur, næringer og rettigheter på samenes eget grunnlag.

Senterpartiet vil sikre Sametingets konsultasjonsrett med regjering og storting. Statlige myndigheter må ha klare rutiner som sikrer at konsultasjonsretten blir oppfylt i alle saker av betydning for den samiske befolkningen.

Senterpartiet vil:

- Styrke rammevilkårene for næringsutøvelse i samiske bosettingsområder.
- Arbeide for at reindrifta og andre etablerte næringer skal leve godt side om side.
- Sikre tradisjonelle rettigheter til fiske for befolkningen i de sjøsamiske områdene.
- Bevare og videreutvikle landbruket i de samiske kjerneområdene.
- Aktivt støtte opp om det samiske sivilsamfunnet og de nasjonale minoritetenes organisasjoner.
- Styrke arbeidet for de samiske språkene og de andre nasjonale minoritetsspråkene i Norge, særlig ved å styrke Sametinget og det kommunale ansvaret for dette.
- Følge opp handlingsplanen for samiske språk og stortingsmeldingen om samepolitikken. Samisk språkopplæring i skoler og barnehager må styrkes og elever i samiske områder må kunne velge å lære samisk i stedet for sidemål.
- Styrke kulturminne- og museumsarbeidet for samisk kultur og nasjonale minoriteter, og sikre utbyggingen av det sørsamiske kultursenteret på Snåsa, Saemien Sijte.
- Arbeide for at det utdannes flere helse- og sosialarbeidere med samisk språk- og kulturkompetanse og sikre tilgangen på samiske tolker ved helseinstitusjoner.

Folkehelse og forebygging

Deltakelse i kulturlivet gir bedre helse og lengre liv. Det frivillige kulturlivet er ofte viktige samarbeidspartnere for kommunene når man skal utvikle lokale kultur- og helseaktiviteter. Utvikling av nye typer tilbud som tar i bruk ressurser i lokalsamfunnet og har en større tverrfaglig tilnærming, må løftes fram.

Senterpartiet vil:

- Gi frivillig sektor og en viktigere rolle i gjennomføringen av folkehelseiltak.
- At kultur og fritidstiltak skal være et viktig satsingsområde for dem som har psykiske lidelser
- Styrke ordninger for tverrfaglig samarbeid mellom kultursektoren og helse- og omsorgstjenesten, blant annet gjennom «Den kulturelle spaserstokken».

Kultur og idrett

For å skape gode lokalsamfunn er det nødvendig med et rikt og variert kulturtilbud. Det må legges til rette for et mangfold av kulturaktiviteter og kulturuttrykk, og for at hele befolkningen skal kunne delta i kunst- og kulturlivet.

Senterpartiet vil:

- Iverksette Kulturløftet IV og sikre at 1 % av statsbudsjettet skal gå til kulturformål
- Regulere kunstnerstipendiene i tråd med pris- og lønnsstigningen.

Kulturminner og museum

Vi trenger et lokalt kulturløft. Kulturminner, kulturmiljøer, museer og arkiv er viktige deler av det vi kaller samfunnets kollektive hukommelse. Kulturarven kan bidra med kunnskap, fortellinger og opplevelser. Derfor skal samfunnet som helhet ha ansvar for å ta vare på den felles kulturarven. Alt for mange fredede og verneverdige kirker i Norge forfaller. Staten må i sterkere grad hjelpe kommunene og andre kirkeiere med kirkevedlikeholdet.

Senterpartiet vil:

- Styrke bevilgningene til kulturminnevern slik at nasjonale målsettinger om vedlikehold og restaurering blir nådd. Det er viktig å inkludere teknisk-industrielle kulturminner og verdensarv i denne satsingen.
- Bidra til at Kulturminnefondet på sikt får 300 mill. kr til utdeling hvert år.
- Arbeide for skatte- og avgiftslettelse for private eiere av fredede og bevaringsregulerte eiendommer. Slike eiendommer skal være fritatt fra eiendomsskatt.
- At staten må bære en større del av ansvaret for arkeologiske undersøkelser ved mindre, private tiltak.
- At staten tar et særlig ansvar for restaurering og vedlikehold for steinkirker fra middelalderen, fredede etter-reformatoriske kirker og særlig viktige kirker fra etter 1650. Det bør opprettes bevaringsprogrammer for disse kirkene etter mønster av det såkalte stavkirkeprogrammet. – Opprette et eget fond for statlig medvirking til vedlikehold av historiske kirkebygg.
- Sikre museene økonomiske rammer som muliggjør videreutvikling av utstillinger, formidling og utviklingstiltak.
- Samle ansvaret for kulturarvspolitikken i Kulturdepartementet og styrke fylkeskommunenes rolle i kulturminnevernet.
- Innføre en ordning med gratis inngang på utvalgte museer, både statlige, regionale og lokale.
- Gå inn for at en andel av avkastningen fra Opplysningsvesenets fond bidrar til å ta vare på kirkens bygninger og kulturminner. Dette må ikke gå på bekostning av fondets støtte til menighetsarbeid.

Frivillig sektor

Frivillige organisasjoner er viktige bærebjelker i lokalsamfunnet, de tilbyr opplevelser og sosiale

aktiviteter på tvers av sosiale skillelinjer, og skaper således viktige fellesskapsarenaer. Frivillig sektor er en viktig pilar i det norske velferdssamfunnet. Frivillige organisasjoner yter betydelig økonomiske bidrag til samfunnet gjennom tjenesteproduksjon og omfattende ulønnet innsats. Senterpartiet mener at det mangler en helhetlig frivillighetspolitikk. I tråd med samfunnsutviklingen er det nødvendig å tilpasse regelverk og tilskuddsordninger til dagens organisasjonsstruktur. Senterpartiet vil bidra til å sikre driftsgrunnlaget for det frivillige organisasjonslivet og legge til rette for organisasjonenes mulighet til å videreutvikle sin virksomhet. Senterpartiet mener det er feil å skattlegge frivillig innsats. Derfor er det behov for å forbedre momskompensasjonsordningene for frivillige organisasjoner. Senterpartiet er bekymret for at en større andel av støtten til frivillige organisasjoner gjøres avhengig av spillemidler. I stedet bør tilskuddsordningene økes over statsbudsjettet.

Senterpartiet vil:

- Fortsette arbeidet med å forenkle og avbyråkratisere tilskuddsordningene for frivillig sektor.
- Øke grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjonene over statsbudsjettet.
- Vri tilskuddsmidlene slik at en større andel gis som frie midler. En økning av grunnstøtten skal gi organisasjonene et større handlingsrom til å iverksette aktiviteter i tråd med egne prioriteringer og vedtatte planer.
- At alle offentlige etater og instanser skal bruke Frivillighetsregisteret i forbindelse med tilskuddsforvaltning og kontakt med frivilligheten, slik at registeret faktisk blir et forenklingsverktøy
- Ha regelstyrt momsrefusjon for frivillig virksomhet, idrettsanlegg og kulturhus eid av organisasjoner.
- Trappe opp beløpsgrensen i ordningen med gavefradrag for bedrifter for gaver til frivillige organisasjoner. I tillegg bør det åpnes for skattefradrag for gaver også til lokale lag og foreninger.
- Gi full momskompensasjon ved bygging, utvidelse og vedlikehold av kulturhus eid av organisasjoner.

Sosialistisk Venstreparti

Kultur og idrett har en stor egenverdi, og SV ønsker en mangfoldig og inkluderende kultur- og idrettspolitik. Offentlige midler må brukes på å fremme kultur som ikke kan finansieres av markedet alene. SV jobber for et rikt og bredt kulturliv der alle som vil får muligheten til å skape og uttrykke seg i det frivillige kulturlivet, og der alle har tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet, uansett hvor de bor i landet og hvilken bakgrunn de har. En aktiv offentlig kulturpolitikk er nødvendig for at det skal eksistere et bredt kunst- og kulturliv i Norge.

Kultur

Kulturen er en vesentlig del av det offentlige ordskiftet, og kulturinstitusjonene spiller en sentral rolle for debatt og meningsdannelse. På samme måte trenger vi et stort mediemangfold og frie medier. I et demokrati trenger vi medier for alle og medier som utfordrer autoriteter.

SV vil:

- Fortsette Kulturløftet. SV vil at minst 1 % av statsbudsjettet skal gå til kulturformål.
- Digitalisere for kulturen, ikke markedet. SV vil sikre at alle som produserer kultur har rettigheter til eget innhold. SV vil innføre en særlig bestemmelse i åndsverksloven om vederlag, og at urimelige avtaler kan tilsidesettes.
- Verne om ytrings- og pressefriheten. SV vil sikre at midler tildeles kulturproduksjon ut fra kunstfaglige vurderinger og uavhengig av politiske føringer, og at det offentlige tar et større ansvar for å sikre mediemangfoldet i møte med hardere internasjonal konkurranse og fallende annonseinntekter.
- Ta initiativ til en ny kulturmelding i perioden. En ny kulturmelding bør inkludere en gjennomgang av oppgavene til Kulturrådet, og de kulturpolitiske konsekvensene av et eventuelt nytt regionalt forvaltningsnivå.
- Slå ring om språkmangfoldet og sikre reell likestilling mellom de to målformene nynorsk og bokmål på alle samfunnsområder.
- Sikre de offisielle minoritetsspråkene samisk, kvensk og tegnspråk. Støtten til produksjon og oversettelse av litteratur på samiske språk og kvensk skal økes.
- Få kunsten inn i skolen. Øke skoleverkets kompetanse innenfor estetikk, kunst og kultur og gjøre de humanistiske fagene til en sentral del av hele utdanningsløpet.
- Gi kulturnæringene rammene som trengs. SV vil iverksette og styrke tiltak som gjør kulturnæringer og kulturbaserte næringer innen musikk, film, litteratur, kunst og andre kulturuttrykk mer kompetente og konkurransedyktige, både nasjonalt og internasjonalt
- Foreslå en teknologinøytral åndsverklov. En slik lov vil være et viktig verktøy både for å sikre brukerne god og lovlig tilgang til kulturuttrykk, og for å sikre rimelige vederlag for kunstnerne. SV vil innføre en særlig bestemmelse i åndsverkloven om ufravikelig rett til rimelig vederlag, og at urimelige avtaler kan tilsidesettes.

Museer, visuell kunst og kulturminner

Kulturminner og museer er stedene der hver ny generasjon møter historien om oss alle og kan forstå

mer om hvem vi er. Vår egen tids kunst forteller hvem vi er nå, og tegner bildet av hvem vi kan bli. Historien og kunsten vår skal være tilgjengelig for alle.

SV vil:

- Gjøre museumsbesøk gratis for barn og unge.
- Bevare kulturminner og kunstverk i offentlig eie for ettertiden. SV ønsker et kulturminneløft, etter mønster av Kulturløftet. Etterslepet på vedlikehold skal tas igjen innen 2025.
- Øke tilskuddsordningene til private eiere av fredede og verneverdige bygninger.
- Større deler av museenes samlinger skal digitaliseres og gjøres tilgjengelige for allmennheten. SV vil styrke formidlingen av folkemusikk, kirkemusikk, tradisjonsdans og tradisjonshåndverk med digitale hjelpemidler.
- Sikre de små og verneverdige håndverksfagene.
- Gjøre kunsten synlig. De regionale (kunst)museene, kunstsentrene, kunsthallene og kunstforeningene skal utvikles som visnings- og formidlingssteder for visuell kunst.
- Sikre hele historien. Støtten til museene som dokumenterer nasjonale minoriteters historie skal styrkes.
- Sikre tilgang. SV vil bedre kunstneres mulighet til å stille ut sine verk, blant annet gjennom tilskudd til kunstnerstyrte gallerier og til forberedelser av utstillinger.
- Styrke samlingene av billedkunst. Sørge for en helhetlig, nasjonal innkjøpsordning for billedkunst.
- Øke budsjettene for innkjøp av samtidskunst. Særlig vil SV ha fokus på unge kunstnerskap og påfyll av verk fra sentrale kvinnelige kunstnere.
- Øke tilskuddene som gis for arrangørvirksomhet og gjennomføring av lokale kulturarrangement som bestillinger av komposisjoner, manus og innleie av kunstneriske roller og bistand ved lokale musikk-, teater-, og kulturarrangement.
- Sikre verdensarvstedene. Staten har hovedansvar for å sikre verdensarvstedene. SV vil øke bevilgningene til verdensarvstedene.
- Arbeide for at Riksarkivet tar et ledende ansvar for at digitale arkiver blir sikret for all framtid.

Frivillighet

SV vil:

- SV vil at frivillige lag og foreninger innen kultur og idrett skal få muligheten til å gjennomføre tiltak som støtter integrering og inkludering, gjennom styrkede tilskuddsordninger for nye og eksisterende aktiviteter.

Miljø

SV vil:

- Ta vare på ressursgrunnlaget og kulturlandskapet for samiske næringer. Vi vil arbeide for en bærekraftig forvaltning av samiske leveområder.
- Styrke kunnskapen om naturen.

Samere og nasjonale minoriteter

SV vil:

- Samisk språk og kultur skal ivaretas i skolen.
- At samisk språk og kultur skal ivaretas i skolen. SV vil videreutvikle og styrke fjernundervisningen i de tre samiske språkene.
- Øke støtten til Samisk filminstitutt, som også skal få mulighet til å gå inn med toppfinansiering i tv-serier og spillefilm.

Venstre

Mangfoldig og fritt kulturliv

All kultur er yrting. Et åpent og liberalt samfunn legger til rette for alle yringsformer. Dette er en viktig forutsetning for at åpne demokratiske samfunn skal fungere. Kultur fremmer livskvalitet og menneskelig vekst. Teater, museer, bibliotek og andre kunst- og kulturinstitusjoner er arenaer for dannelse og offentlig meningsutveksling. Ved å delta i kulturlivet får vi erfaringer og kunnskap som gir oss forståelse om samfunnet. Derfor er kulturpolitikken en viktig forutsetning for en opplyst offentlighet, og støtten til kulturlivet er en viktig investering i demokratiet.

Venstres kulturelle hovedmål er:

- sterke offentlige institusjoner som teater, bibliotek og muséer
- et mangfoldig og bredt kulturliv gjennom desentralisering og tilrettelegging for frivillighet
- bedre vilkår for kunst- og kulturgründere
- et bredt og inkluderende idrettsliv
- bedre vilkår for egenorganisert idrett og frivillighet i idretten
- sterke, frie medier
- et sterkt kildevern

Kulturminnevernet og museene

Historien vår er en viktig del av kulturen, og muséene er en sentral del av kulturtilbudet i Norge. Historien vår utfordrer oss og øker kunnskapen vår om samtiden. Muséene formidler og tar vare på kulturminnene våre, og koordinerer og støtter lokale samlinger og historielag. Lokale arkivinstitusjoner er en viktig del av dette. Vi vil sikre mangfoldet gjennom en offensiv satsing på kulturvern og museer.

Da må vi utvikle ordninger som motiverer til å bevare kulturminner og ivareta nye funn på en måte som gjør at også fremtidige generasjoner får glede av viktige kulturminner.

Den frivillige innsatsen innenfor formidling og bevaring av vår felles fortid, gjennom lokalhistorielagene og de mange frivillige organisasjonene er avgjørende. Videre er det viktig å styrke Riksantikvarens arbeid og kulturminnefondet.

Venstre vil kartlegge det offentlige ansvaret for muséene, og gjennomgå statlige virkemidlene. I tillegg vil vi evaluere Museumsreformen med sikte på å bedre museenes forsknings- og formidlingskompetanse.

Venstre vil:

- øke bevilgningene til kulturminnefondet slik at flere private eiere kan få tilskudd til å sette i stand verneverdige eiendommer
- gi skatte- og avgiftsincentiver til eiere av fredede og bevaringsregulerte kulturminner for å sikre nødvendig vedlikehold
- videreutvikle et nordisk samarbeid om utdanning innen små og utsatte håndverksfag i kulturfeltet
- styrke norsk fartøyvern med mer midler og tilpasset regelverk

- styrke museenes forsknings- og formidlingskompetanse
- utarbeide handlingsplan for å redusere vedlikeholdsetterslepet på museum og arkiv
- vurdere hvordan staten kan bidra til vedlikeholdet av kirkebygg som utgjør en viktig del av vår kulturarv

Kulturarenaer

Venstre vil:

- styrke kulturprodusenter og aktører som etablerer virksomheter og bidrar til å løfte kunst og kultur nasjonalt og internasjonalt
- legge til rette for flere møteplasser og stille lokaler til disposisjon for kulturvirksomhet og frivillige aktører på kulturfelt

Åndsverk og opphavsrett

Venstre vil:

- redusere opphavsrettens vernetid for bruk, men beholde vernetiden for kompensasjon
- modernisere dagens åndsverks- og opphavsrettslovgivning, både nasjonalt og internasjonalt, og tillate ikke-kommersiell fildeling
- intensivere arbeidet med digitalisering av materiale i offentlige og private arkiv